

International Theatre Institute ITI

World Organization for the Performing Arts

World Theatre Day Message 2017

Isabelle Huppert, France

In spet je, že petinpetdeseto pomlad, Svetovni dan gledališča. En dan, torej 24 ur, ki se začnejo z gledališčema nô in bunraku, potujejo skozi pekinško opero in katakali, se pomudijo med Grčijo in Skandinavijo, med Ajshilom in Ibsenom, Sofoklejem in Strindbergom, med Anglijo in Italijo, med Sarah Kane in Pirandellom, oglasijo pa se tudi v Franciji, kjer smo, in kjer je Pariz vendar svetovna prestolnica, kamor pride največ tujih skupin. Nato nas naših 24 ur odpelje iz Francije v Rusijo, od Racina in Molièra k Čehovu, nato pa prečkajo Atlantik in se končajo na kalifornijskem kampusu, kjer morda mladi odkrivajo gledališče.

Da, življenje gledališča je tako bujno, da se upira prostoru in času; njegove najsodobnejše dele hranijo dosežki minulih stoletij in celo najbolj klasični repertoarji postanejo sodobni in živi vsakič, ko jih uprizorimo znova. Gledališče se vedno znova rojeva iz lastnega pepela in s sebe otresa zgolj svoje pretekle konvencije v posodobljenih oblikah: tako ostaja živo.

Svetovni dan gledališča torej najbrž ni običajen dan, tak, ki bi ga lahko stlačili v zaporedje drugih. Že sama veličastnost njegovega globalnega kanona nam daje dostop do neznanskega kontinuuma prostora in časa. Da bi lahko to konceptualizirala, naj citiram francoskega dramatika, tako briljantnega, kakor je bil diskreten, Jeana Tardieuja. Ko premišluje o prostoru, se zdi Tardieuju smiselno vprašati, »kaj je najdaljša pot od enega do drugega?« ... Za čas pa predlaga merjenje »v desetinkah sekunde, čas, ki ga potrebujemo, da izrečemo besedo 'večnost'« ... Za prostor-čas pa pravi: »preden zaspate, usmerite svoje misli na dve točki v prostoru in izračunajte čas, ki ga potrebujete, da v sanjah pridete od ene k drugi«. Ta besedna zveza, v *sanjah*, mi je za vedno ostala v mislih. Zdi se, kakor da sta se srečala Tardieu in Bob Wilson. Časovno edinstvenost Svetovnega dneva gledališča lahko povzamemo tudi z besedami, ki jih je v svojem naglem slogu Samuel Beckett položil v usta svoji junakinji Winnie: »Spet en božanski dan!!« Med premišljevanjem o tej poslanici – in povabilo k njenemu pisanju me je zelo počastilo – sem se spomnila na vse sanje o vseh teh prizorih. Tako v dvorano UNESCA ne prihajam sama, vsak lik, ki sem ga kdaj koli igrala je tukaj z mano, vloge, ki na videz odidejo, ko pade zastor, v

resnici pa so si v meni ustvarile skrivno življenje in čakajo, da bodo pomagale ali uničile vloge, ki pridejo za njimi; Fedra, Araminta, Orlando, Hedda Gabler, Medeja, Merteuil, Blanche DuBois ... Prav tako so z menoj tudi vsi liki, ki sem jih vzljubila in jim ploskala kot gledalka. Zato torej pripadam svetu. Sem Grkinja, Afričanka, Sirka, Benečanka, Rusinja, Brazilka, Perzijka, Rimljanka, Japonka, Newyorčanka, Marseillčanka, Filipinka, Argentinka, Norvežanka, Korejka, Nemka, Avstrijka, Angležinja – resnična državljanka sveta, po zaslugi intimnega igralskega ansambla, ki živi v meni. Kajti tukaj, na odru in v gledališču, najdemo resnično globalizacijo.

Na svetovni dan gledališča leta 1964 je Laurence Olivier oznanil, da je bilo v Združenem kraljestvu po več kakor stoletju prizadevanj pravkar ustanovljeno Nacionalno gledališče, ki ga je v trenutku hotel preoblikovati v mednarodno gledališče, vsaj glede repertoarja. Zelo dobro je vedel, da Shakespeare pripada svetu.

Med pripravljanjem na pisanje te poslanice, me je razveselilo, ko sem izvedela, da so poslanico inavguracijskega Svetovnega dneva gledališča zaupali Jeanu Cocteauju, primernemu kandidatu, saj je bil dramatik, ki je šel znova v osemdesetih dneh okoli sveta. Ob tem sem spoznala, da sem šla okoli sveta na drug način. To sem storila v 80 predstavah ali v 80 filmih. Štejem tudi filme, saj ne razlikujem igranja v gledališču od igranja v filmu, kar vsakič, ko to izrečem, preseneti celo mene samo, vendar je res, , ne vidim razlike med obema.

Ko govorim tukaj, nisem zgolj jaz, nisem igralka, sem le ena od mnogih ljudi, ki jih gledališče uporablja kot prevodnik za svoj obstoj, in moja dolžnost je, da to sprejemam – ali, z drugimi besedami, *mi* ne omogočamo, da gledališče obstaja, ampak sami obstajamo zahvaljujoč gledališču. Gledališče je zelo močno, upre se in preživi vse, vojne, cenzorje in pomanjkanje.

Dovolj je reči, da je »oder golo prizorišče iz nedoločenega časa« – vse, kar potrebuje, je igralec. Ali igralka. Kaj bosta storila? Kaj bosta rekla? Bosta kaj rekla? Občinstvo čaka, izvedelo bo, kajti brez občinstva ni gledališča – nikoli ne pozabite tega. En sam gledalec je občinstvo. A upajmo, da ne bo veliko praznih stolov! Razen pri Ionescu ... Na koncu njegovih *Stolov* Starka reče: »Da, da, umriva v polni slavi ... umriva, da bodo o naju govorili ... Tako bova vsaj svojo ulico imela ...«

Svetovni dan gledališča obstaja že 55 let. V 55 letih sem osma ženska, ki je bila povabljena, da napiše poslanico – če lahko temu rečete poslanica, seveda. Moji predhodniki (moški spol se vsiljuje!) so govorili o gledališču imaginacije, svobode in izvirnosti, da bi priklicali lepoto, multikulturalizem in postavljali neodgovorljiva vprašanja. Leta 2013, le štiri leta tega, je Dario Fo dejal: »Zato je edini izhod iz krize upanje, da se bo spet začel lov na nas in predvsem na mlade, ki bi se radi naučili dramske umetnosti: novo izgnanstvo gledališčnikov bi pod tako prisilo brez dvoma rodilo nepredstavljljive prednosti za nove uprizoritve.« *Nepredstavljljive prednosti* – zveni kakor lepa formula, vredna, da jo vključimo v politično retoriko, se vam ne zdi?

Ker sem v Parizu tik pred predsedniškimi volitvami, bi rada predlagala, naj se tisti, ki očitno hrepenijo po tem, da bi nam vladali, zavedajo nepredstavljljivih prednosti, ki jih prinaša gledališče. Poudarila pa bi rada tudi, nobenega lova!

Zame gledališče predstavlja *drugega*, je dialog in je odsotnost sovraštva. 'Prijateljstvo med narodi' – ne vem čisto dobro, kaj naj bi to pomenilo, verjamem pa v skupnost, v prijateljstvo med gledalci in igralci in v trajno vez med vsemi ljudmi, ki jih gledališče združuje – tistimi, ki ga pišejo, tistimi, ki ga prevajajo, tistimi, ki ga razlagajo, ga oblačijo, krasijo, tistimi, ki ga interpretirajo, tistimi, ki ga ustvarjajo, in tistimi, ki vanj zahajajo. Gledališče nas ščiti, nam daje zavetje ... Verjamem, da nas gledališče ljubi, kakor mi ljubimo njega.

Spominjam se sodelovanja z režiserjem stare šole; ta je vsak večer, preden se je dvignil zastor, glasno in odločno zaklical: »Naredite prostor gledališču!« – naj bodo to nocoj moje zadnje besede.

Hvala.

Prevedla: Barbara Skubic

Prevodi citatov:

Samuel Beckett. (2003): O, krasni dnevi Ljubljana : Slovensko narodno gledališče Drama. Prevedel Aleš Berger.

Eugène Ionesco. (1973): Učna ura : Stoli [tragična farsa]. Ljubljana: Scena. Prevedla Alja Tkačev.